

tol 84). El *DTO.* recull ja, doncs, aquesta aplicació al cavall de la teulada, que degué ser la que obrí la marxa, car no hi ha res tan elemental per a l'home com la seva morada; i després seguí l'extensió a la carena de la muntanya, tal com van ser els dos vessants de la teulada els que forniren el model per als dos vessants d'una serra (on ja no era tan escaient de dir que «vessessin» les aigües com les de pluja escolant-se per les teules cap a les canaleres); en rigor la de la teulada la tenim ja en el S. XIV, perquè aplicat al cavallet del terrat de l'església veig ja *carena* en un doc. del Matarranya en l'any 1354 (de la Torre del Comte, *Bol. Hist. y Geogr. del Bajo Aragón* 1, 128).

Tenim, doncs, ací realment expressions metafòriques, per a les quals no és natural de pensar en el seu origen a part, d'antecedents grecs o estranys al lèxic del llatí i dels seus afins immediats. Però és acceptable el suggeriment de Skok (*ARom.* XIV, 396n.), que venint la terminació llatina *-ina* d'una forma plena *-ina*, hem de suposar que en els llenguatges itàlics australis i de les costes tirrenes, el mot seria *CARĒNA, segons la fonètica osca, i el llatí dels mariners romans ho acceptaria així, pel fet que els romans no eren poble marítim: d'on l'origen italiota d'altres mots nàutics com *SABURRA* (> *sorra* 'llast').

Altrament l'ús orogràfic de *carena* ni en català no és general. Localment d'extensió molt general pel Principat; segurament enlloc tan vivaç com en el Nord; anota ací i allà, a l'atzar, tinc: *La Carena del Mór* a Palmerola, les *Carènes d'Orís* (entre aquest poble i St. M. de Sobremunt), la *Carena de la Malesa* a Figols, les *Carenas d'Antigues* i de *Sta. Cecília* a Navès de Baix. Es va rarefent cap al Migjorn del Principat, o s'eclipsa del tot, i no recordo haver-ho sentit mai des de l'Ebre fins al Xúquer (en el Maestrat sento *cresta*, o bé *selleta*). Reprèn, però, enllà d'aquest riu, des de la línia Quatretonda-Barx-Xeresa fins a Tibi i Xixona: *karĕna* de *Torrelles* i *k. de les Boltes* a Quatretonda; ³ a la rodalia d'Alcoi ha pres el sentit secundari de 'vorada de marge, damunt la qual un es pot assegurar': així a Tollos, i a Alcoi em recomanaven «vés per la *kerĕna*» (seguint el repeu d'un llarg marge que em signaven).

DERIV.: *Carenada. Carenal. Carenar* [Nebr. cat.]; ⁴ *caregador*; *carenar* m. = *carenal*. *Carenat* m. 'serrat que forma carena' (Ripoll, 1953); nom col·lectiu que comprèn la quilla i les escoes, St. Pol de Mar (1933). + *Carenejar* «aquell escull que la mar el *karĕnĕgĕ*» = que l'onada el cobreix mall. (Cala Rajada, 1968): comparació amb la nau trabucada sobre el trencall mostrant carena i mig tapada per les ones; intr., corrent en totes les comarques muntanyeses per a 'fer via per la carena d'una muntanya'. *Carener*; també adj. '(camí)' per *carener* adj.: *camí carener. Carenós. Carenot*.

¹ En realitat, però, no es documenta fins als escr. Renaix., no és ni en Labèrnia. Sí aplicat a la carena dels solcs; la «*carena* o *esquena* de la teulada: summum tecti, aquarum divortium in tecto» ja en el *DTO.*, 1660. — ² Fora del català a penes trobaríem res d'equiparable. S'hi acosten poc o molt: ⁶⁰

prov. mod. *careno* 'cúpula, volta' (potser extensió de 'carena de la teulada'): «la salo d'aquéu noum, / la meravího --- entre li branco gigantesco / de sa *careno*, sus la fresco / de Mèste Memmi ---», *Nerto* II, v. 400. Sic. *carina* 'espina dorsal', però Wartburg s'erra en aplegar amb aquest (*ARom.* IV, 268) toscà *crina* i Cremona *crena* «cime, point culminant», que la falta d'a pretònica indueix a aplegar amb *CRINIS*, 'crinera (del cavall)', veg. el nostre dialectal *clina*. El primer d'usar aquest terme nosaltres *carena* (de *serra*) pogué ser Verdagner des del primer esbòs de *L'Atlàntida*, de 1867, «no hi ha pedregams aspres ni argiloses *carenes* / --- lianes de nuadisses trenes / ---» (ni *rònegues carenes*, versió de 1878). —

³ El fet de no aplicar-ho allà en alguns pobles més que a la cresta d'una serra particular (*la karĕna* parlant de dalt dels Penyons de Laguar, i coses anàlogues a Barx i al Llocnou de St. Jeroni), podria fer pensar si està una mica petrificat en la toponímia. Però en altres rodalies el noto ben viu i funcional: «el Collao de Garreta passa per damunt de la *karĕna* aquella» a Xeresa; «—no: l'auja—vessant aplega hasta la *kerĕna*, naturalment» m'explicaven a Parcent; coses semblants a Alcanalí, a Tibi; a Tàrbena acoblat amb l'antic article local, el mallorquí: «Sa Mallaeta sa *karĕna*» (que en efecte és cap a una gran carena). A Xixona: *la primer kerĕna*, *la segon kerĕna* són les successives que baixen de la Peña del Migdia cap al Nord. — ⁴ En el dicc. bilingüe i trilingüe usat per *AlcM.* Però no en el *Busa-N.*, 1507 ni 1562.

Carència, V. *car* adj. *Carer*, V. *car* *Carés*, V. *cara* *Carestia*, *carestíus*, *caret*, V. *car* *Careta*, V. *cara* i especialment *DCEC* (I, 661b32) *Carètica*, V. *carés* (CARA) *Careto*, V. *DCEC* (I, 661b33-38; IV, 957a33-35) *Càreu*, V. *caro* *Carfit*, V. *clafert* *Carfolla*, *carfull*, V. *clofolla*, *clovella* (CLOVA) *Carganera*, V. *cadernera* *Carga*, V. *carrega*, *carregar* (CARRO) *Cargassella*, V. *carcassella*, -*assilla* (*carcassa*, *CARCANYELL*) *Cargol*, *cargolar*, *cargolí*, V. *caragol* *Cària*, *cariar*, V. *quera*

CARIATIDE, pres del ll. *caryatis*, -*atidis*, i, aquest, ⁴⁵ del gr. *Καρῦατις*, -*ιδος*, 'dona de Kàryai, ciutat de Lacònia on hi havia un temple famós d'Àrtemis', 'cariatide'. □ 1.ª doc.: 1575, OPou: «*cariatides* --- son estàtues de hòmens y dones ---» (*TbPu.*, 153).

Carica, V. *cara* *Caricatura*, -*urar*, -*uritzar*, -*urista*, V. *carregar* (CARRO) *Caricau*, V. *carcau* i *Carcauà(r)* *Carícia*, V. *car* *Càries*, V. *quera* *Carilló* (Dfa., no *AlcM.*), pres del fr. *carillon* id., antigament *quarregnon*, i, aquest, del ll. tardà QUATERNIO, -ONIS, 'grup de quatre objectes', per les quatre campanes que constituïen el carilló *Carinar*, V. *cridar* (amb influència de *abinar* i *escainar*, *escatainar*, o millor encreuament d'aquell amb *clarinar*, de *clari*, 'trompetejar agudament', fr. *corner*) *Carinyo*, *carinyós*, castellanismes, veg. *DCEC* I, 685-6 (CARINO)